

Programma 7 Landbouw en voedsel

Provincie Noord-Brabant

Inleiding

De activiteiten van het programma Landbouw en Voedsel zijn in belangrijke mate uitgevoerd en daarmee zijn ook de doelstellingen in belangrijke mate gehaald.

In de ontwikkeling naar een duurzame en innovatieve landbouw heeft een deel van de veehouders in 2023 vooral afgewacht: wat gaat een nieuw provinciaal bestuur brengen, komt er een landbouwakkoord? Medio 2023 zijn de landelijke beëindigingsregelingen van start gegaan en Brabantse veehouders hebben daar flink op ingetekend. Provincie Noord-Brabant heeft een team ingericht om geïnteresseerde boeren te begeleiden (Statenmededeling Aanpak Piekbelasting Noord-Brabant). Hierover is een overeenkomst met het rijk afgesloten zodat zij de rekening gaan betalen.

Voor 1 oktober hebben de betreffende varkens- en kippenhouders een nieuwe Nb-vergunning voor hun stalsysteem aangevraagd. De aanvragen met luchtwassers zijn inmiddels in behandeling genomen. In het kader van de samenwerking met de zes zandprovincies is een omvangrijk traject gestart gericht op innovaties die betrekking hebben op stallen, voer- en managementmaatregelen, 'real time'-meten en mestbewerking (Statenmededeling Voortgang passende beoordeling en innovatie veehouderij). Tegelijkertijd sluit het aan bij onze voorgenomen innovatie-inspanningen en kunnen op deze manier synergievoordelen worden behaald: door samen te werken kunnen we (bovendien sneller) leren van elkaars inspanningen en de innovatie-inspanningen op elkaar afstemmen.

Tegelijkertijd worden er volop vorderingen gemaakt op allerlei andere terreinen waar de provincie een bevorderende rol heeft: van de Biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij en natuurinclusieve landbouw, de bedrijvigheid van (de verwerking van) nieuwe eiwitten en het geven van omschakeladviezen en inspiratiebedrijven biologische landbouw, de begeleiding van individuele boeren door het Ondersteuningsnetwerk en met de VAB-Impuls, het begeleiden en ondersteunen van een zogeheten 'Smart Farming Academy en het ondersteunen van 39 innovatie-projecten in het kader van het Landbouw Innovatie Brabant (Statenmededeling Landbouw Innovatie Noord-Brabant - Evaluatie en vervolg 2024 – 2027).

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Het meest duurzaam en circulair in Europa

Indicatoren

- Verhouding tussen de bewerkte mest en de gewasbehoefte in Nederland (verhouding naar een waarde, op basis van fosfaat (P2O5))

Streefwaarden	nulmeting	2023	2030
Verhouding naar waarde	(1,09) 2020	-	Verhouding lager dan 1

- Stikstof- en fijnstof emissie veehouderij in Brabant

Streefwaarden	nulmeting	2023
Kton fijnstof per jaar	1,7 kton (2021)	dalend
Kton fijnstof per jaar	15,3 kton (2019)	dalend

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Er zijn geen precieze cijfers als het gaat om het jaarlijkse volume bewerkte dierlijke mest in Brabant. De vergunde mestbewerkingscapaciteit wordt wel bijgehouden maar een deel van de vergunde capaciteit is nog niet gerealiseerd.

In samenwerking met de zes zandprovincies ontwikkelen we een innovatie en versnellingsagenda op o.a. mestbewerking (monomestvergisting).

We zien dat de dalende trend in de uitstoot van fijnstof en stikstof vanuit de veehouderij bedrijven is doorgezet. In 2023 is de uitstoot van fijnstof uit de veehouderij 1,4 Kton PM 10 (bronKRD). En van Stikstof uit de veehouderij in 2021; 13,7 Kton (bron Brabants overzicht stikstofdata).

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Realiseren uitvoeringsagenda mest

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

De ruim 30 projecten uit hoofdstuk 6 van de Uitvoeringsagenda Mest zijn opgestart en voor een groot gedeelte afgerond. Het vinden van financiering buiten PNB voor deze activiteiten was en is nog steeds een belangrijke opgave. Door samenwerking met andere provincies hebben we toegang gekregen tot Rijksmiddelen.

Uitvoeren routekaart stalaanpassingen 2024

Streefwaarden	2023
Aantal veehouders financieel ondersteund die investeren in een bestaand stalsysteem met rijksmiddelen	500-600

Daarnaast :

- Streven we ernaar dat vóór eind 2023 in totaal 25 Brabantse veehouders subsidie hebben gekregen via de landelijke SBV-regeling (Subsidiemodules brongerichte verduurzaming stal- en managementmaatregelen) voor de ontwikkeling van een brongericht stalsysteem. Waar nodig leveren we maatwerk om aan de provinciale regelgeving te voldoen.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Pilot van middel- naar doelvoorschriften

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Bereiken van implementerende en zoekende veehouders

Streefwaarden

2023

implementerende en zoekende veehouders bereiken via het netwerk van de Taskforce, via bijeenkomsten, 'Tour de Boer'-demonstraties, diverse schriftelijke en digitale communicatiekanalen en voorlichtingsactiviteiten. 425

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Deze activiteiten zijn in 2023 nagenoeg stil komen te liggen door de ontstane onzekerheid over de effectiviteit van emissiearme huisvestingssystemen. Een deel van de werkzaamheden hebben een overlap met het samenwerkingsproject met de zes zandprovincies.

Biodiversiteitsmonitor Akkerbouw en Veehouderij

Indicatoren:

- Testen Biodiversiteitsmonitor Akkerbouw (BMA) bij akkerbouwbedrijven
- Toepassen natuurinclusieve maatregelen bij Biodiversiteitsmonitor veehouderij

Streefwaarden	Nulmeting	2023
Testen Biodiversiteitsmonitor Akkerbouw	n.v.t.	50
Toepassen Biodiversiteitsmonitor Veehouderij	190(2021)	500

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

De biodiversiteitsmonitor Akkerbouw is eind 2023 gestart met de werving van extra deelnemers. Dit waren 30 deelnemers in de Zuidwestelijke Delta, nu is er opgeschaald naar 100 deelnemers, dus de 50 is gehaald.

Bij de Biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij (BBM) hebben we 445 deelnemers, het aantal nieuwe aanmeldingen lag lager dan verwacht waardoor het aantal net onder de streefwaarde uitkomt. Bij toekomstige openstellingen zetten we via communicatie nog sterker in om een zo maximaal mogelijk bereik te krijgen.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Economisch toonaangevend zijn binnen Europa

Indicatoren:

- Aantal startups in landbouw en voedsel en op cross-overs met high tech

Streefwaarden	nulmeting	2023
aantal	5-7 (2021)	25

- Vestiging nieuwe bedrijven en/of bovengemiddelde groei van bestaande bedrijvigheid in de high tech agrofoodsector / aantal toonaangevende bedrijven

Streefwaarden	nulmeting	2022	2023
aantal	2 à 5 (2021)	Substantiële groei	Substantiële groei

- Instroom jongeren in agrifood onderwijs (relatieve toename instroom)

Streefwaarden	nulmeting	2023
Relatieve toename instroom	4.300 (2020-2021)	Substantiële groei

- Ontwikkeling van bedrijvigheid in nieuwe eiwitten in aantallen bedrijven en werknemers (5% groei per jaar)

Streefwaarden	nulmeting	2023
Groei per jaar	45 (2022)	5%

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Omdat de proof of concept voor start-ups in de foodsector veel langer duurt dan in andere sectoren, is er sprake van lange trajecten en haken investeerders niet zo snel aan. Dit maakt dat het aantal bedrijven op circa 10 uitkomt. Vanuit beleidsterrein Economie, Kennis en Talentontwikkelingen wordt nu onderzoek gedaan naar de knelpunten die zich voor deze start up's aandienen en men wil een handleiding gaan schrijven voor deze ondernemers.

Hoewel de provincie zelf geen exacte cijfers van de instroom in het Agrifood onderwijs bijhoudt, lijkt de instroom van nieuwe studenten onder druk te blijven staan.

Vanuit de Green Deal Eiwitrijke gewassen, beter bekend als de Bean Deal, worden velerlei acties uitgevoerd om de eiwittransitie te doen versnellen. Vanuit Brabant zetten wij, samen met andere partijen en provincies in op ontwikkelingen in de hele voedselketen, waaronder ook de toepassing van plantaardige eiwitten bij (bestaande) bedrijven. Interessant in dit kader zijn de ontwikkelingen vanuit bedrijven zoals BiosienZ, Those Vegan Cowboys, Cosun en Schouten Europe.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Bevorderen innovatie (o.a. Brabantse Innovatietafel landbouw en Voedsel, AFI en organiseren van Innovation Makers Agrifood)

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Subsidie aan SFA (Smart Farming Academy) in kader van 'Alle boeren digitaal' verstrekt.

Samenwerking Smart Processing tussen ROM's ten behoeve van NextGEN HT Processing opgezet.

In januari 2023 is het Slotevent van de Challenge Innovation Makers Agrifood georganiseerd; hieraan hebben 10 innovatieve studententeam meegedaan.

In het kader van het Plan van aanpak jonge boeren hebben wij bijgedragen aan het Curriculum van de veehouderijopleidingen van Curio, Yuverta en HAS green academy.

Samen met de ZLTO hebben wij gewerkt aan een programmatische aanpak van toekomstgesprekken en omgevingsdialogen voor veehouderijstudenten in het onderwijs bij Curio, Yuverta en HAS green academy.

De Masterclasses biologische landbouw is in opdracht van de provincie door HAS green academy ontwikkeld en is in het najaar van 2023 voor het eerst gegeven. Om de instroom vanuit het VMBO richting het MBO te bevorderen is er een start gemaakt met de Smart Farming Challenge voor het VMBO.

Ondersteunen en/of geformeerde consortia op thema nieuwe eiwitten of nieuwe verwerkingstechnieken

Indicator:

- Aantal ondersteunde en/of geformeerde consortia op thema nieuwe eiwitten of nieuwe verwerkingstechnieken (aantal: 2)

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Stimuleren kleine betekenisvolle projecten door Landbouw Innovatie Brabant

Indicator:

- Aantal initiatieven ondersteund door LIB

Streefwaarden	2023
Aantal ondersteunde initiatieven	30

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Natuur- en landschapsinclusief zijn in 2030

Indicatoren:

- Aantal natuurinclusieve boeren

Streefwaarden	nulmeting	2023	2030
aantal	80 (2021)	150	500

- Areaal biologische landbouw (ha) (15% van het agrarisch areaal)

Streefwaarden	nulmeting	2023	2030
Agrarisch areaal	2,8% (2020)	3,5%	15 % (circa 25.000 ha)

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Er is nog geen eenduidige definitie voor wanneer een bedrijf natuurinclusief is. Het aantal natuurinclusieve bedrijven kunnen we daarom niet monitoren. Voor het aantal deelnemers aan de Biodiversiteitsmonitor

Melkvee en Akkerbouw, zie het kopje Biodiversiteitsmonitor Akkerbouw en Veehouderij, dit betreft bedrijven die in meer of mindere mate natuurinclusief zijn.

Het CBS geeft aan dat in 2022 2,3 % van het areaal in Noord-Brabant biologisch is. Het percentage van 2023 is nog niet bekend. CBS heeft al cijfers uitgebracht, maar deze zijn nog niet vergeleken met de data van Skal, de instantie die biologische percelen certificeert.

Het percentage is groeiend maar blijft achter op ons doel.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Begeleiden bedrijven bij hun omschakeling naar natuurinclusief

Streefwaarden	nulmeting	2023
Aantal begeleide bedrijven bij hun omschakeling naar natuurinclusief (incl. businessplan)	80 (2021)	150

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Eind 2023 zijn er met ruim 300 ondernemers gesprekken gevoerd over een meer natuurinclusieve bedrijfsvoering. In totaal zijn of worden 136 ondernemers door coaches begeleid bij hun omschakeling naar natuurinclusief. 108 hebben een subsidie ontvangen voor het opstellen van een Natuurinclusief businessplan. 82 businessplannen zijn inmiddels gereed gemeld. (Statenmededeling Ruim baan voor natuurinclusieve landbouw).

Organiseren van bijeenkomsten voor kennisontwikkeling/uitwisseling op inspiratiebedrijven

Indicator:

- Aantal bijeenkomsten georganiseerd voor kennisontwikkeling/uitwisseling op inspiratiebedrijven. (aantal: 30 per jaar)

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

De beoogde 30 bijeenkomsten zijn behaald.

Geven van omschakeladviezen biologische landbouw (melkvee en akkerbouw)

Streefwaarden	2023
Aantal uitgebrachte omschakeladviezen biologische landbouw (melkvee en akkerbouw)	30

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Versterken gemeenschapsinclusief

Indicatoren:

- Gemiddelde waardering burgers voor de agrifoodsector in Brabant (op niveau of verbetering van waardering)

Streefwaarden	nulmeting (landelijk niveau)	2023
Gemiddelde waardering schaal van 1-7	5,01 (2020)	Op niveau of verbetering

- Percentage Brabanders met zorgen over de gezondheid in relatie tot de veehouderij (afname percentage)

Streefwaarden	Nulmeting	2023
Percentage	3% (2020)	Afname

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Nederlanders/Brabanders blijven dit jaar positief gestemd over de Agri & Foodsector (5,04 in 2023). We zien een stijging naar 5% in 2022. Een verklaring voor de stijging zien wij in de actualiteit van de stikstof problematiek in de media en het langdurig aanhouden van vogelgriep en overdraagbaarheid naar zoogdieren. 16% van de Brabanders woont in de buurt van veehouderij en 1 op de 3 is bezorgd over hun gezondheid door de veehouderij in de buurt.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Ondersteunen boer-burger initiatieven

Indicator:

- Ondersteunde initiatieven (aantal: 1)

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Korte Ketens

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Om korte ketens te versterken hebben wij het voedseducatieproject "Groentegeneratie van Brabant" ondersteund. In dit project werken Boerschappen, Vitam en TommyTomato samen om kinderen op

basisscholen door te koken bewust te maken waar hun voedsel vandaan komt. Hierbij leveren lokale boeren via Boerschappen de verse producten en worden deze samen met de kinderen deze door de 'SoeperChefs' van TommyTomato klaargemaakt.

Verstrekken VABIMPULS vouchers

Streefwaarden	2023
Aantal verstrekte vouchers	50

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

In 2023 zijn 51 vouchers aangevraagd en uiteindelijk 47 toegewezen. 21 voor leegstaande agrarische bebouwing en 26 voor bedrijven in transitie.

Inzet verbonden partijen

N.v.t.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000	Begroting	Begroting	Jaarrekening	Vershil begroting
	2023	2023	2023	-
	oorspronkelijk	na wijziging	realisatie	realisatie
Lasten				
Programmalaften	9.740 N	8.406 N	8.534 N	129 N
Toegerekende organisatiekosten	4.364 N	4.677 N	4.896 N	219 N
Totaal Lasten	14.104 N	13.083 N	13.430 N	347 N
Baten				
Programmabaten	1.150 V	2.391 V	3.300 V	909 V
Bijdrage in toegerekende organisatiekosten	0	0	0	0
Totaal Baten	1.150 V	2.391 V	3.300 V	909 V
Saldo van baten en lasten	12.954 N	10.692 N	10.130 N	562 V

Toelichting verschil begroting – realisatie

7. Landbouw en voedsel - Afwijking lasten (bedragen x € 1.000) 347 N

EU programma POP3 267 V

Betreft minder verstrekte subsidies dan eerder geprognoseerd.

Heldere kaders 335 V

Betreft minder uitgaven dan eerder was geraamd. Een aantal verplichtingen die zijn aangegaan in 2023 lopen door naar 2024, o.a. juridische kosten en RIVM onderzoek naar mestverwerking.

Voorziening claims planschade 725 N

Ten aanzien van ontvangen claims planschade is een voorziening getroffen in afwachting van daadwerkelijke afwikkeling.

Overige over/onderschrijdingen 53 V

Betreft saldo van diverse overige over- en onderschrijdingen. De onderschrijdingen betreffen onder andere lagere uitgaven gerelateerd aan Rijksbijdragen ten aanzien van Combiwassers, Zuidoostelijke Zandgronden en Versnellingsmiddelen en kunnen in 2024 alsnog worden ingezet.

Toegerekende organisatiekosten 219 N

De toegerekende organisatiekosten komen op basis van de gerealiseerde uren-inzet hoger uit.

Overige: saldo van overige lagere en hogere lasten 59 N

7. Landbouw en voedsel - Afwijking baten (bedragen x € 1.000) 909 V

Rijksbijdrage Uitvoering Aanpak Piekbelasters 1.400 V

De Rijksbijdrage is begin 2024 ontvangen. De betrokken capaciteitskosten 2023 konden echter alsnog van Rijksbijdrage worden gedekt.

Bijdrage EU project LIFE All4Biodiversity 206 N

Een deel van de geraamde inkomsten wordt in 2024 ontvangen i.p.v. 2023

Bijdragen waterschappen i.h.k.v. Brabants Bodem 220 N

Een deel van de geraamde bijdrages vanuit waterschappen wordt in 2024 ontvangen in plaats van 2023.

Onttrekkingen Rijksbijdrages 185 N

Vanwege lagere uitgaven, ook lagere onttrekkingen van diverse Rijksbijdrages zoals Combiwassers, Zuidoostelijke Zandgronden en Versnellingsmiddelen.

Overige: saldo van overige lagere en hogere baten 120 V

